

Az 1848–1849-es forradalomra és szabadságharcra, mint minden fontos történelmi eseményre, hajlamosak vagyunk kizárólag párosszal tekinteni, ugyanakkor a nagy idők hátterében is ott volt az ember. Nagyszerű példa erre a Nagykönyvtár kéziratárában található egyik levél, melyet Nagy József cigándi lelkész írt fiához, mielőtt hadba vonult.

Nagy József cigándi lelkész levele fiához Nagy Kálmánhoz, midőn az a szabadságharcba megy.

Kovács Áron

NAGY JÓZSEF CIGÁNDI LELKÉSZ FIÁHOZ ÍRT LEVELE AZ 1848–49-ES SZABADSÁGHARC ALATT

Kálmán!

Több fiam nincs és hogy te tudományos pályáról lelépve vész közt honért veszni mégy nagyon megnyugszom, sőt hazafíú alázatnak dicsőségnek tartom. Igaz hogy hátralévő kedveseimnek téged néztelek gyámolúl ki jó szívemnek is osztályosa vagy; azonban fontosabb a haza érdeke ezt elibe teszem családi érdekeimnek és oly reményben vagyok, hogy téged viszont láthatlak és karjaim közé szoríthatlak és koronámnak foglak tartandni; kedves érzetek éltetnek engemet, azonban a pálya melyre léptél vészteljes; vért sebet és halált láthatsz magad körül mint a katonai szolgálat díját. Ne retentsenek vissza ezek a borzasztó látványok, kötelességedet, melyre adattattál híven teljesítsd, elsőb az anyaföld áldása. Tiszteidnek engedelmes légy a szabadságért villogjon fegyvered; vaktába ne rohanj a halál karjai közzé, ha pedig eltalálsz vérezni akkor is megmarad nekem a viszontlátás édes reménye, akkor is meg fogom neked köszönni, hogy hazád szent ügyében véreztél el és méltó fia valál ann[ak] az apának aki a haza vigasztalásáért élt és [.....] is halt el. Isten vezéreljen fiam apai

karjaim közzé

1849

Nagy József

1 A kézirat forrása: SRK Kézirattár Kt. 2533.

A levél címzettjéről keveset tudunk: Nagy Kálmán 1828-ban vagy 1829-ben született Ungváron. Szülei Nagy József református lelkipásztor és Kovács Terézia.² A pataki kollégium törvényeit 1843. július 14-én, 15 éves korában írta alá.³ Lelkeszi felszentelésére csak 28 éves korában, 1856 körül került sor.⁴ 1857. november elsején, mikor 28 évesen feleségül vette a 25 éves Nagymáté Teréziát, Vadász Gábor özvegyét, még segédlelkész volt. 1858 márciusában még esketett Tiszabezdédén, áprilistól azonban már új lelkésze volt a gyülekezetnek.⁵ Gyermekei már a Szabolcs vármegyei Kék községben születtek. Róza 1862-ben, József 1864-ben, Erzsébet 1869-ben, Kálmán pedig 1870-ben.⁶ 1871-től haláláig a szintén Szabolcs vármegyei Balkány lelkipásztora.⁷ 1897. február 16-án hunyt el.

1848–1849-es katonai pályájáról a fenti levélen kívül mindössze annyit tudunk, hogy nemzetőrként szolgált, minden valószínűség szerint nem a zempléniek között.⁸

A levél Nagykönyvtárban megtalálható másolatát az azt kísérő boríték szerint Melkó István Vas megyei lelkész készítette. Molnár Pál VI. osztályos tanuló 1926. VI. 13-án ajándékozta az iskolának.⁹

2 *Balkány. Polgári anyakönyv, halálozások*, 19/1897. Forrás: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:9Q97-Y3S9-34ZW?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6NV1-VB4B&action=view&cc=1452460&lang=hu> Utolsó letöltés: 2025. 03. 13.

3 UGRAI János (szerk.): *Sárospataki tógátusok: 1783-1876*, Sárospatak, Hernád Kiadó, 2023, 187.

4 Gyászrovat, *Nyírvidék*, XVIII. évfolyam, 8. szám, 1897. február 21., melléklet számozatlan első oldala.

5 *Tiszabezdédi Református Egyházközség anyakönyve, 1827-1860*, 248. (1857/7), Forrás: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:9392-MGYT-S?cat=187370&i=189&lang=hu&cc=1858355> Utolsó letöltés: 2025. 03. 13.

6 *Kék Református Egyházközség Anyakönyve*, III. kötet, 1819-1873, 75, 80, 89, 91. Forrás: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:9392-MG6P-1?view=index&action=view&cc=1858355&lang=hu> Utolsó letöltés: 2025. 03. 13.

7 Ötvös László: Dr. Szász Imre életútja (1887-1956), Első rész, *Református Egyház*, 49. évfolyam, 1997/12, 283.

8 GULYÁS József: *A sárospataki főiskola és a szabadságharc*, Sárospatak, Ref. Főiskola, 1948, 5, 13.

9 SRK Kézirattár Kt. 2533.